

POMORSKA ZBIRKA

NASTAJANJE JEDNE ZBIRKE

Godine 1958. započelo je sakupljanje predmeta za buduću pomorsku zbirku, no njenom nastanku prethodila su obimna znanstvena istraživanja koja je vršio Institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (JAZU) u Zadru (danas Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru), ali i druge sastavnice te Odjeli (danas Razredi) Akademije u sklopu svojih istraživačkih projekata. Posebno plodna suradnja ostvarila se s Akademijinim Jadranskim institutom u Zagrebu i Pomorskim muzejom u Splitu koji su vršili istraživanja na sjevernodalmatinskom području i prije osnutka Akademijina Instituta u Zadru 1954. godine.

Osnivanje Jadranskog instituta u Zagrebu i područne jedinice u Rijeci 1948. godine svjedoči o važnosti koju je Akademija pridavala razvoju i istraživanju pomorstva, ne samo s povijesnog aspekta nego i radi gospodarskog unapređenja pomorskih djelatnosti. U to je vrijeme goruće bilo pitanje razgraničenja s Italijom, posebno s obzirom na morsku granicu i pravo ribolova, što je dodatno potaklo istraživanja na istočnoj jadranskoj obali.

Provedena terenska i arhivska istraživanja ukazala su na potrebu sakupljanja predmeta koji će nadopuniti stečena saznanja pa se osnivanje pomorske zbirke ukazalo kao logični nastavak proučavanja pomorstva Zadra i sjeverne Dalmacije. Zbirka je osmišljena kao sveobuhvatan prikaz svih aspekata pomorstva, pri čemu se jednaka pozornost pridavala njegovom povijesnom razvoju i suvremenom značaju pa se u zbirci nalaze raznovrsni predmeti u vremenskom rasponu od antike do najnovijeg razdoblja.

U nizu kulturnih manifestacija što ih je povodom proslave 100-godišnjice Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti organizirao Akademijin Institut u Zadru jedna ima poseban značaj: Zadar je dobio svoj Pomorski muzej. Time je, poslije višegodišnjih priprema, uklonjen ne mali nedostatak u kompleksu naših muzejskih zbirki i ustanova. Bogata pomorska prošlost i tradicija Zadra i njegove okolice dobila je na taj način još jednu vrijednu potvrdu. Put koji je trebalo preći do otvaranja Pomorskog muzeja nije bio ni kratak ni lak. Pripreme su, može se slobodno reći, počele već u prvim danima djelovanja Akademijinog Instituta u Zadru.

Od samog osnutka Institut posebnu pažnju posvećuje proučavanju pomorstva zadarsko-šibenskog područja. Obraduju se pojedini otoci i objavljuju naučni rezultati. Posebno se istražuje pomorstvo grada Zadra kroz stoljeća. Ubrzo, prikupljen je vrijedan materijal (razni predmeti i dokumenti), značajan za pomorstvo ovog kraja, pa je osnovana i Pomorska zbirka. Daljnja istraživanja na terenu donijela su nova naučna saznanja, a i nove predmete u fondus već postojeće zbirke. Iz godine u godinu zbirka je narasla, bogatila se, i na kraju narasla do obima i vrijednosti, kada se već moglo pomišljati na osnivanje pomorskog muzeja. Zalaganjem direktora Instituta dr Vjekoslava Maštrovića, kao i čitavog kolektiva Instituta, razumijevanjem i uz pomoć vlasti, mnogih ustanova, poduzeća i pojedinaca iz Zadra i drugih gradova, posebno duž Jadrana, poslije višegodišnjih priprema i rada, otvoren je koncem prošlog mjeseca u prizemlju zgrade Akademijinog Instituta u Zadru Pomorski muzej. Tako je Zadranima, a i čitavoj našoj javnosti, omogućeno da se pobliže upoznaju s velikom tradicijom zadarskog pomorstva i ulogom koju je Zadar imao u povijesti našeg pomorstva i brodarstva uopće, kao i sa sadašnjim trenutkom i perspektivama koje Zadar

POSJET POMORSKOM MUZEJU U ZADRU

OD LAĐE DO „LIBURNIJE“

ima u razvoju naše pomorske privrede.

Već na samom ulazu u prostorije Muzeja posjetilac će se, preko reprodukcija starih grafika i fotografija, raspoređenih kronološki, upoznati s razvojem zadarske luke kroz stoljeća. U nevelikom predsjoblju iz kojeg se ulazi u prvu veću dvoranu, posjetilac će s posebnog panka, na kojem je u najkraćim crtama, sažeto i pregledno, ispisana povijest razvoja pomorstva Zadra i njegova područja, dobiti nužne podatke potrebne za razgledanje ekspozicija u ostalim prostorijama.

Zadar spada među najstarije gradove na Jadranu. More je glavni ekonomski razlog njegova osnutka, razvoja i održanja. Već u prethistoriji je naselje, a za vrijeme Ilira dobro utvrđeni pomorski grad, što je ostao i za Rimljane. U bizantinskom dobu Dalmacije bio je glavni grad. Naravno dolazi do pomorsko-ekonomskog i političkog izražaja za vrijeme hrvatskih narodnih vladara, pa i dalje do 1409. godine, kada je prodan Veneciji. Do tada je naše najjače pomorsko središte i u vojnom i u privrednom pravcu. Rano je proveo kro-

atizaciju svog stanovništva. Istakao se u teškim borbama protiv Mlečana, od kojih se većina vodila na moru...

U daljnjem dijelu teksta istaknuti su značajni datumi pobjeda zadarskog brodograditeljskog nad mletačkim. »U tim borbama ističe se Zadar ne samo kao odlično utvrđena pomorska tvrđava nego i kao grad s brodograditeljskim sposobnostima za pomorsko ratovanje s najvećom tada pomorskom silom — Venecijom.«

I za vrijeme mletačke vladavine (1409—1797) pomorstvo je u Zadru glavna privredna grana. Pa i kasnije, za vrijeme francuske i austrijske vlasti, Zadar je bio jedan od glavnih luka na ovoj strani Jadrana. Bilještava razvojnica nit njegova pomorstva potamnit će tek njegovim odvajanjem od matice (poslije Rapalskog ugovora 1920), da bi nakon oslobođenja, 1944. godine, i vraćanja matici, u godinama svoje obnove, nastavio razvijati pomorsku tradiciju i zauzeo onu ulogu koju danas ima u našoj pomorskoj privredi.

Preko pomno i pregledno izloženih ekspozicija, postavljenih na zidove, posebno izrađene stalke i u ostakljene vitrine, te preko sažetih i veoma sadržajnih legenda, posjetilac će se u ovom muzeju upoznati s razvojem pomorstva na ovom području od najstarije lađe ladve ili monoksilna (izdubljeno deblo drveta), pa do najsvremenijih brodova predstavljenih maketama. Tu su i odljev reljefa koji prikazuje rimsku lađu, anfore, rimska sidra iz okolice Zadra, pomorsko-ribarski predmeti iz rimskih grobova na zadarskom području. Prikazan je i tip starohrvatskog ratnog broda, a

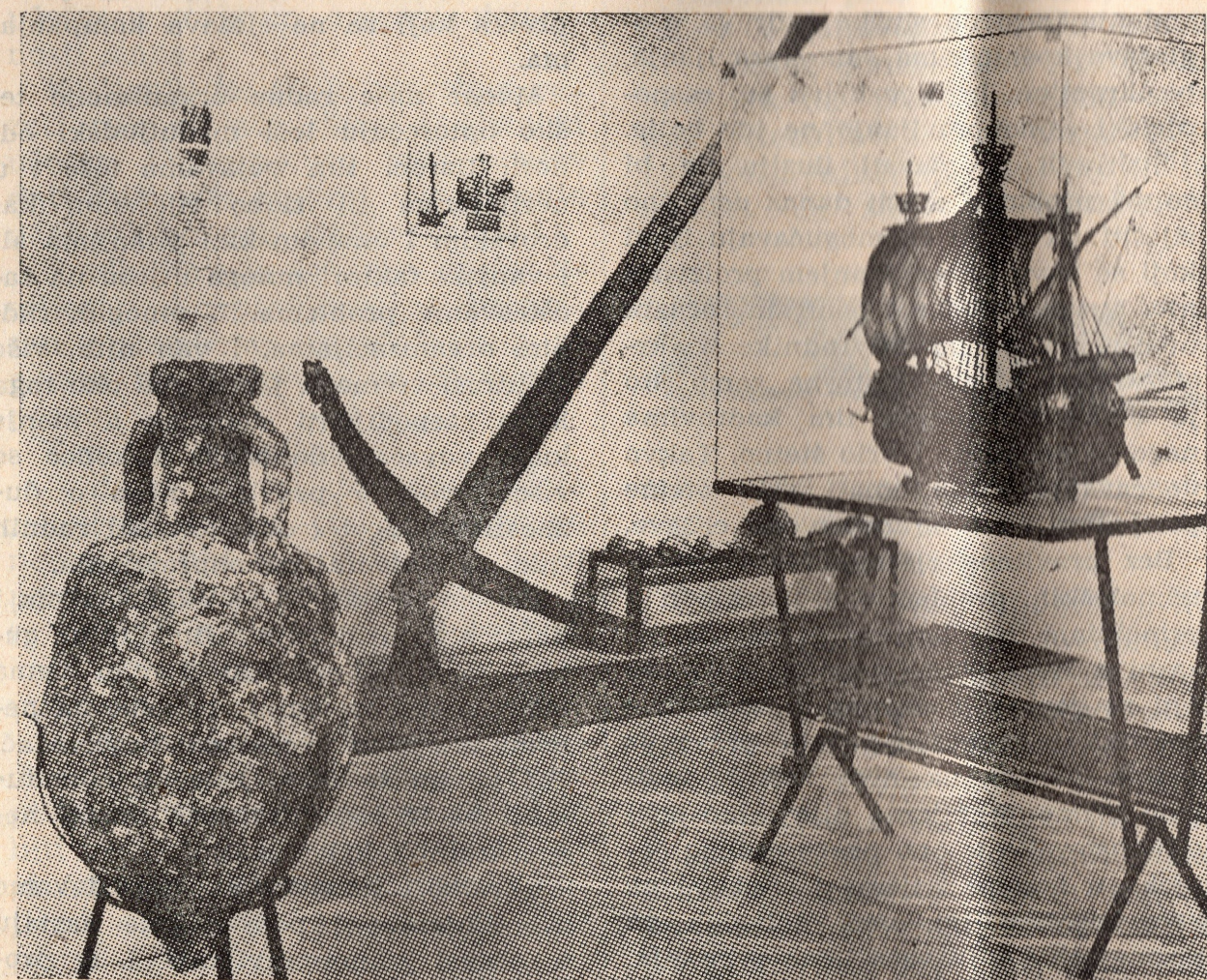
tu je i veliko sidro, izvađeno iz mora nedaleko od Zadra 1958. godine, za koje se pretpostavlja da je iz X stoljeća, pa fotografsko povećanje Krešimirove isprave »Mare nostrum«, odljev detalja s ruke sv. Šimuna koji prikazuje dolazak kralja Ludovika Anžuvinca 1358. u Zadar u pratnji brodovlja i mnogi drugi predmeti.

Ekspozitni u centralnoj dvorani prikazuju razdoblje jedrenjaka i razvoj parobrodarstva na ovom području. I u periodu jedrenjaka, koji počinje veoma rano i duže se vrijeme održava u kombinaciji vesla i jedra, Zadar igra značajnu ulogu. On ima jaku flotu jedrenjaka koja mu služi u trgovačke, ali i u ratne svrhe. Razni predmeti, makete i slike kompletno doživljaj ovog razdoblja u našem pomorstvu. U ovoj je dvorani prikazan i razvoj parobrodarstva na zadarskom području. Prvi parobrodi dolaze u Zadarsku luku od 1839. godine, a od 1840. godine uspostavlja se prva parobrodarska veza između Zadra i Trsta. Od 1888. godine Zadar ima već svoje parobrode, a od 1892. i svoje parobrodarsko društvo. Tu su i razni predmeti s brodova, brodski instrumenti, stari nautički udžbenici, navigacione karte, razne isprave i dokumenti. Tu su i makete suvremenih brodova »Zadar«, »Liburnija« i još nekih, te zastave brodarških poduzeća »Jugotankers«, »Jugolinija« i »Jadrolinija«.

U trećoj dvorani prezentiran je razvoj zadarskog »Jugotankera«. Tu su predstavljeni i proizvodi nekih zadarskih poduzeća namijenjeni pomorstvu, te izdavačka djelatnost o pomorstvu zadarskog područja.

Cetvrti, posljednja dvorana posvećena je tragičnom udesu našeg tankera »Petar Zoranić«. Fotografije, maketa broda, članci iz novina i sve ostalo što je u ovoj dvorani spomen je na pomorce koji su umrli vršeći svoju dužnost do posljednjeg časa sa vjerno i časno.

Z. M.

Iz Pomorskog muzeja u Zadru

Snimio: A. BRKAN

Narodni list, broj 796, godina XVIII (CVI); Nova godina 1967.

More koje podiže gradove

Tradicijski zadarskog pomorstva, velika uloga Zadra i njegove okolice u povijesti Jugoslavenskog pomorstva, izrazito sadašnjosti i zadarsko sutra u razvoju pomorske privrede... Sve je to kao na dlanu prezentirano u nedavno otvorenom Pomorskom muzeju ukusno i sistematski aranžirano u »podrumskim« prostorijama Instituta za historijske nauke Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru.

Najnovija muzejska ustanova u Zadru rezultat je upornog i strpljivog desetogodišnjeg prikupljanja predmeta i dokumenata. Radanje današnjeg Pomorskog muzeja datira onoga dana kada je JAZU osnovala svoj Institut u Zadru u kojemu su s posebnom pažnjom i savješnošću radili na proučavanju pomorstva zadarsko-šibenske regije.

Upoznajemo se s razvojem pomorstva na zadarskom području od najstarije lađe LADVE (monoksilna) izgrađene tehnikom dubljenja debila drveta do najmodernijih brodova — naravno predstavljenih maketama.

Rimska lađa prezentirana je reljefom. Tu su anfore, rimska i hrvatska sidra nađena u vodama zadarskog kraja, pomorsko-ribarski predmeti iz grobova. Vidimo i tip starohrvatskog ratnog broda (sagina), anfore i razne druge predmete.

Fotografsko povećanje isprave Petra Krešimira IV »Mare nostrum« posebno je vrijedan

dokument: »Ja Krešimir kralj Hrvatske i Dalmacije boraveći u našem ninskom dvoru u prisutnosti... a slaveći, da je Bog proširio naše kraljevstvo po zemlji i po moru odlučujem...« itd. Isprava je izdana u Ninu 1069. godine. Tu je i odljev detalja s ruke Sv. Šimuna koji prikazuje dolazak kralja Ludovika Anžuvinca 1358. u Zadar u pratnji brodovlja.

Razdoblje jedrenjaka i parobrodarstva prikazano je u takozvanoj centralnoj dvorani. Jedrenjaci se u kombinaciji vesla i jedra javljaju vrlo rano. Zadar je imao jaku flotu je-

drenjaka koja služi u trgovačke svrhe, ali su se jedrenjaci znali i odupirati neprijatelju kao ratna flota. Prvi parobrodi uplovljavaju u zadarsku luku 1839. godine, a godinu dana poslije uspostavljena je prva parobrodarska veza Zadar — Trst. Godine 1892. Zadar ima svoje parobrodarsko društvo.

U centralnoj dvorani, nadalje, dominiraju razni navigacioni predmeti i instrumenti: globusi, kompas, zvona, poja- si, prozori, navigacione karte... Tu su nautički udžbenici, svjedodžbe sršenih učeni- ka prve zadarske Pomorske

škole. Originalni oglas o osnivanju škole 1850. godine. Pomocju nekoliko ekspozicija osvjedočiti ćemo se o pomorskom jedinstvu na našoj obali. Iz spiska posade jednog dubrovačko-pelješkog jedrenjaka vidi se da je jedan dio posade bio iz zadarskog područja. Dosljedno tome Pomorsko društvo iz Pelejšca imalo je 60 akcionara iz Zadra.

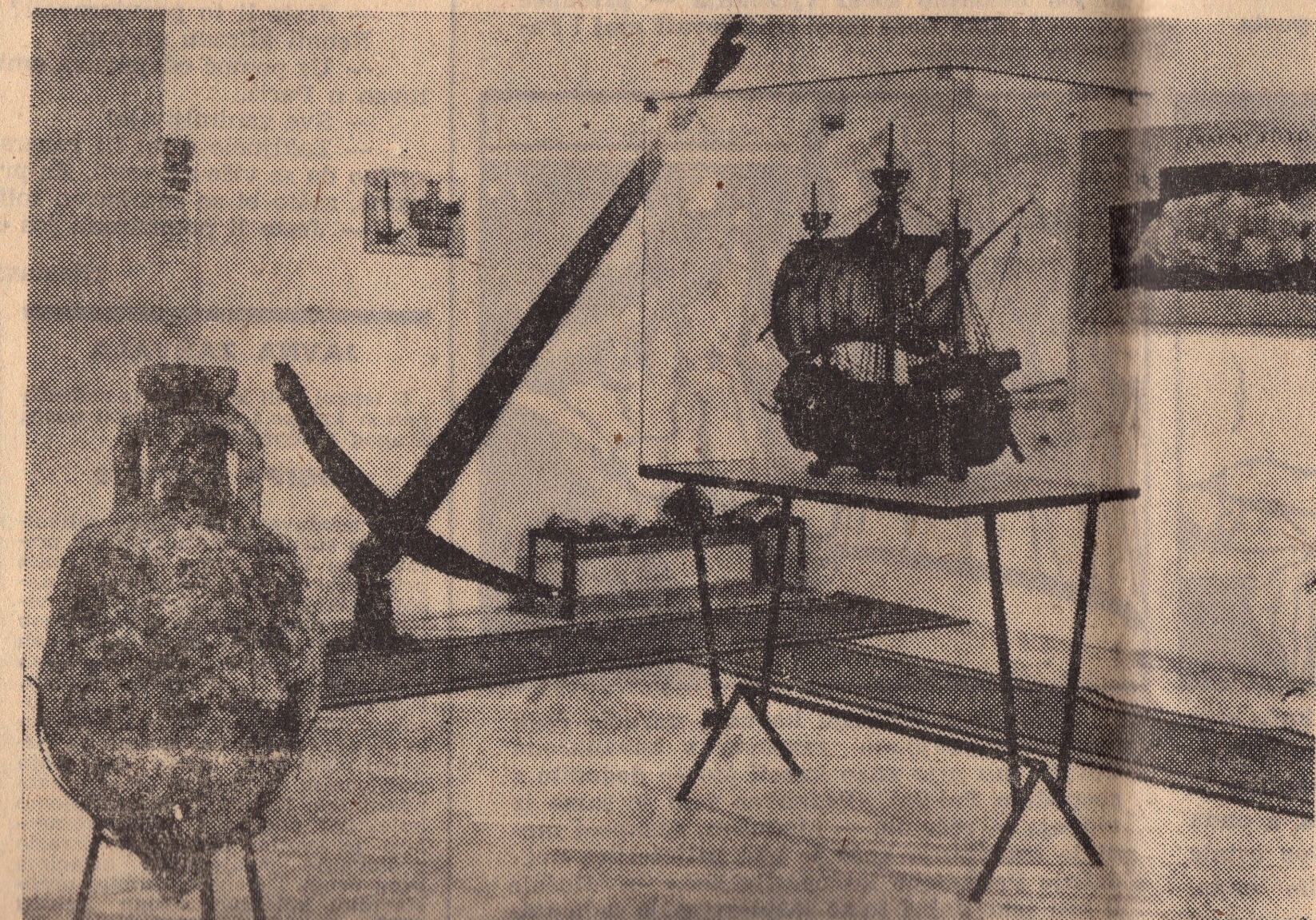
Moderni doba našeg pomorstva prikazano je modelima broda »Dalmacije«, poklon brodograđilišta »Uljanik«, zatim »Liburnije«, dar »Jadrolinije«, i »Zadra« što ga je Muzeju darovala »Jugolinija«. U posebnoj se vitrini nalaze zastave brodarških poduzeća.

Zadarski »Jugotanker« predstavljen je u odjelu »danas«. To je poduzeće osnovano 1955. sa flotom od 14.740 brt, a deset godina poslije raspolaže sa 166.301 brt. Ovdje su prezentirani i proizvodi zadarskih poduzeća »Bagat« i »Otočanka« namijenjeni pomorskoj privredi. Odnos nauke prema pomorstvu prikazan je mnogobrojnim edicijama — od jubilarnog Pomorskog zbornika do raznih drugih naučnih izdanja većeg broja autora.

U Muzeju je prikazana i jedna velika tragedija: udes do tada najvećeg našeg tankera »Petar Zoranić«. Fotografija, maketa i umjetnička slika broda, sve novine koje su opisale tragediju i tužan ispračaj poginulih pomara, osmrtnice, telegrami saučesća, proglas o narodnoj žalosti...

Bili bismo nepravedni ako o ovom prilikom ne bismo odali priznanje za osnivanje i uređenje te najnovije zadarske muzejske ustanove malobrojnom osoblju Instituta za historijske nauke u Zadru, a naravno njegovu direktoru dru Vjekoslavu Maštroviću.

N. Marinković

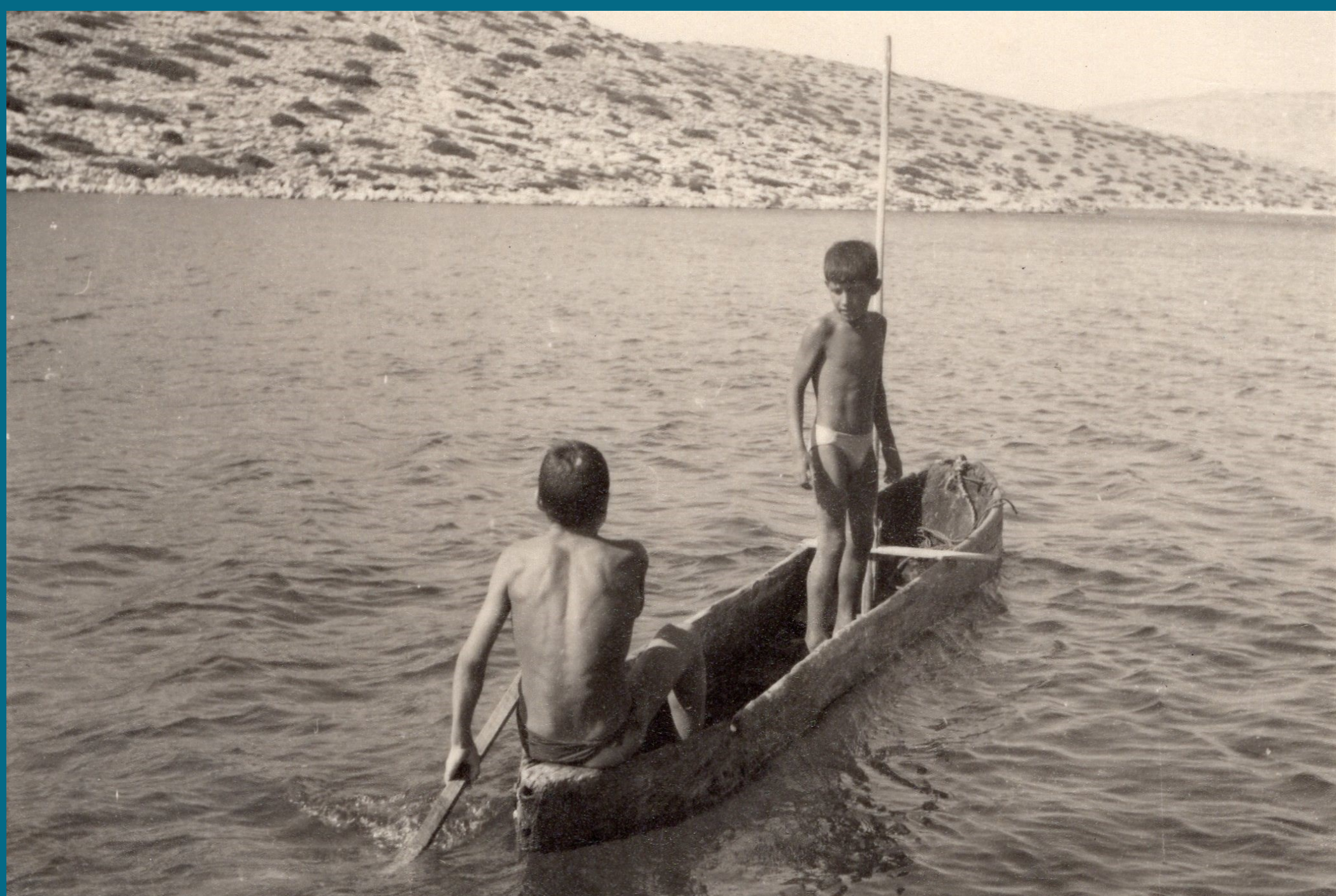

Dio Pomorskog muzeja u Zadru

Slobodna Dalmacija, broj 6827 godina XXIII; 9. 2. 1967.

POMORSKA ZBIRKA

PREDMET PO PREDMET ZBIRKA!

Ladva (monoksil) je plovilo koje je služilo za kretanje uz obalu, plićim morem. Izdubljena je u jednom komadu drva, a zbog jednostavne izrade svoj izgled i svrhu nije mijenjala od prapovijesti pa sve do 20. stoljeća kada su se počele upotrebljavati druge vrste čamaca koje su jednostavnije za nabavu i održavanje.

Ladva je početni stadij u izgradnji plovila, a ujedno je i prvi predmet koji je upisan u Knjigu inventara te na taj način i simbolički povezuje početke pomorstva sa začecima Pomorske zbirke.

5. studenog 8.

Broj: 544/3. 1988.

Gosp.

Zvonko Skračić Fabijanov

MURTER

Direktor Pomorskog muzeja u Splitu kap. Oliver Fijo priopćio nam je, da imate sačuvanu jednu ladvu, koju ste spremni dati za sandulinu.

Za pomorsku zbirku, koju osnivamo za područje sjeverne Dalmacije, nemamo još ladvu, pa Vam priopćujemo, da smo spremni preuzeti Vašu ladvu.

Čim veći brog Lučke kapetanije u Zadrui bude popravljen došli bi po ladvu i po mogućnosti odmah dovezli sandolinu u zamjenu.

Molimo, da nam javite točno, gdje držite ladvu i ujedno do našeg dolaska nastojete da se sačuva od nevremena i drugog oštećivanja. U očekivanju Vašeg odgovora, s poštovanjem pozdravljamo.

DIREKTOR:
dr. Vj. Maštrović

Murter, 21. XI. 1988.

Institutu JZB i L. Zadrui,

Primili smo Vašu obavijest da ste voljni ustupiti našu ladvu, dojaviti da nji sandulinu. Mi se u načelu slažemo, međutim, potrebno nam je znati i to, koliko biste vi mogli platiti u slučaju da se traži novac. To nam je potrebno zato, da našim stranki, koje imaju u njoj udjela, namirimo novcem, a nama da ostane sandulinu. Ladva se nalazi na otoku Ljavici

Z. Skračić

Ladva je nabavljena zamjenom – sredinom 20. st. više nije služila svojoj primarnoj svrsi nego prvenstveno dječjoj razonodi pa je vlasniku dana sandolina koja je bila sasvim prihvatljiva zamjena za nju. Na fotografijama je dio korespondencije između Instituta i vlasnika ladve.

U zbirci su i sidra različite tipologije i iz različitih razdoblja. Čest način nabave sidara je preuzimanje od ribara koji su ih „ulovili“ svojim mrežama, uz plaćanje naknade za popravak istih mreža. Ovaj oblik nabave ne može se smatrati „klasičnom“ kupnjom jer ribari od transakcije nisu imali novčanu korist nego im je nadoknađena šteta. No, Institut je za potrebe pomorske zbirke i sam organizirao vađenje sidra iz mora nakon dojave o njihovu nalazu. Na fotografijama je izvještaj o izvlačenju sidara iz podmorja u blizini otoka Silbe.

PM

I Z V J E Š T A J

o izvršenom v. djenju sidara kod Silbe koje je obavljeno 15. listopada 1970. godine.

Na put se krenulo 15. X u 8,30 sati iz luke "Poša". Koristile su se usluge broda "MORHORA" s kapetanom Ljubom Kolega i posade broda.

Na mjesto vađenja stiglo se oko 12 sati. Vađenju su od strane Instituta prisustvovali viši stručni suradnik Mario Kotlar, student Vj. Maštrović i potpisani. Vađenje je, kako je i dogovoreno vršio Ivan Strpić, ronilac amater koji je sidra i ponudio na otok.

Mjesto vađenja su Silbski grebeni, pozicija: $44^{\circ}20'3''$ N i $14^{\circ}41'6''$ E.

N (Sjever)

← ZADAR → RIJEKA

SILBA

Vremenske prilike bile su veoma nepovoljne. Ronilac je izvršio dva ronjenja oba puta u trajanju od 40 minuta. Prilikom drugog izlaska iz mora vršio je potrebnu dekompresiju (preko 40 minuta).

Prvo ronjenje:

Spustio se s mrežom za dizanje dijelova mlienskog kamena i konopom za privezivanje sidara. Na dogovoreni znak na mjestu gdje smo opazili izlazak zraka spustili smo u more konop na kojeg je Strpić trebao privesti teret. Nakon izlaska Strpić izvještava da je konop došao do njega, ali da je uslijed njegova kretanja voda postala neproizvodna od mulja. Tako nije mogao više stajati na dnu, izišao je na površinu, a da nije ništa vezao na spuštenu mrežu.

Nakon 2 sata čekanja, oko 15 sati ponovno se spustio u more. Sad je uspio vezati jedno sidro, koje smo na njegov znak počeli vaditi iz mora. U toku vađenja primjetili smo da je odjednom postalo nešto lakše izvlačiti – to je primjetio i Kotlar, kao i mornar koji je radio na vitlu.

Kao se radi o dubini od 32 metra, vrijedno je zabilježiti da je vrijeme izvlačenja sidra s dna do površine iznosilo oko 6 minuta. Spušteno je bilo u more oko 100 m konopa.

Izvađeno je sidro, dijelom oštećeno, a izgleda i dimenzija slijedećih:

163cm

Prema izvještaju Strpića na dnu je sidro bilo kompletno. Zaključak je, da je, uslijed korozije došlo do pucanja dijela sidra i njegova pada na dno. Strpić će te dijelove skupiti prilikom ponovnog vađenja.

ZA SLIJEDEĆE VAĐENJE PREDLAŽE DA SE:

1. Podigne mreža s teretom kamenih dijelova mlina (3 komade)
2. Podigne 3 sidra srasla
3. Podigne sidro oblika:

L

na koje postoji vjerojatnost da je takvo i izvorno, što bi bio rijedak slučaj.

4. Podignu dijelovi sidra koje smo izvađili prilikom vađenja o kojem je riječ u izvještaju.

b. Maštrović

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA
ZNAHOSNIH IZJESTNOSTI
DIZBU
Primljeno: 16. X 1970.
Broj: 40/23.70.

Sidro izvađeno 15. X 1970 kod Silbe (Grebeni), s jednim krakom, drugi otkinut.

70 cm

163 cm

26 cm

86 cm

MOĆNA GOMILICA POMORSKIH ISTRAŽIVAČA

Značajnu podršku pri osnivanju Pomorske zbirke pružilo je *Društvo za proučavanje i unapređenje pomorstva Jugoslavije* koje je osnovano 1962. godine u Splitu. Sjedište je bilo u zgradi zadarskog Instituta, prvi predsjednik Društva bio je akademik Grga Novak, inače i tadašnji predsjednik Instituta, a glavni tajnik Vjekoslav Maštrović. Na taj je način djelovanje Društva bilo usko povezano s radom samog Instituta. Zadatak Društva bio je, među ostalim, izdavanje publikacija o pomorstvu pa je pokrenuto izdavanje godišnjaka *Pomorski zbornik*, a tiskana su i posebna izdanja, poput monografija *Viška bitka*, *Grad Nin i naše pomorstvo* itd. Na osnivačkoj skupštini je predsjednik Društva, akademik Grga Novak, naglasio da se pojam pomorstvo treba shvatiti u širem smislu, ne samo ono što je vezano uz plovību, trgovinu i brodogradnju nego u obzir treba uzeti i hidrografiju, meteorologiju i sl.

Tim smjernicama vodio se i Vjekoslav Maštrović pri sakupljanju predmeta za Pomorsku zbirku pa danas ona odražava sveukupnost pomorskih djelatnosti i življenja s morem i uz more.

Znak Društva za proučavanje i unapređenje pomorstva Jugoslavije

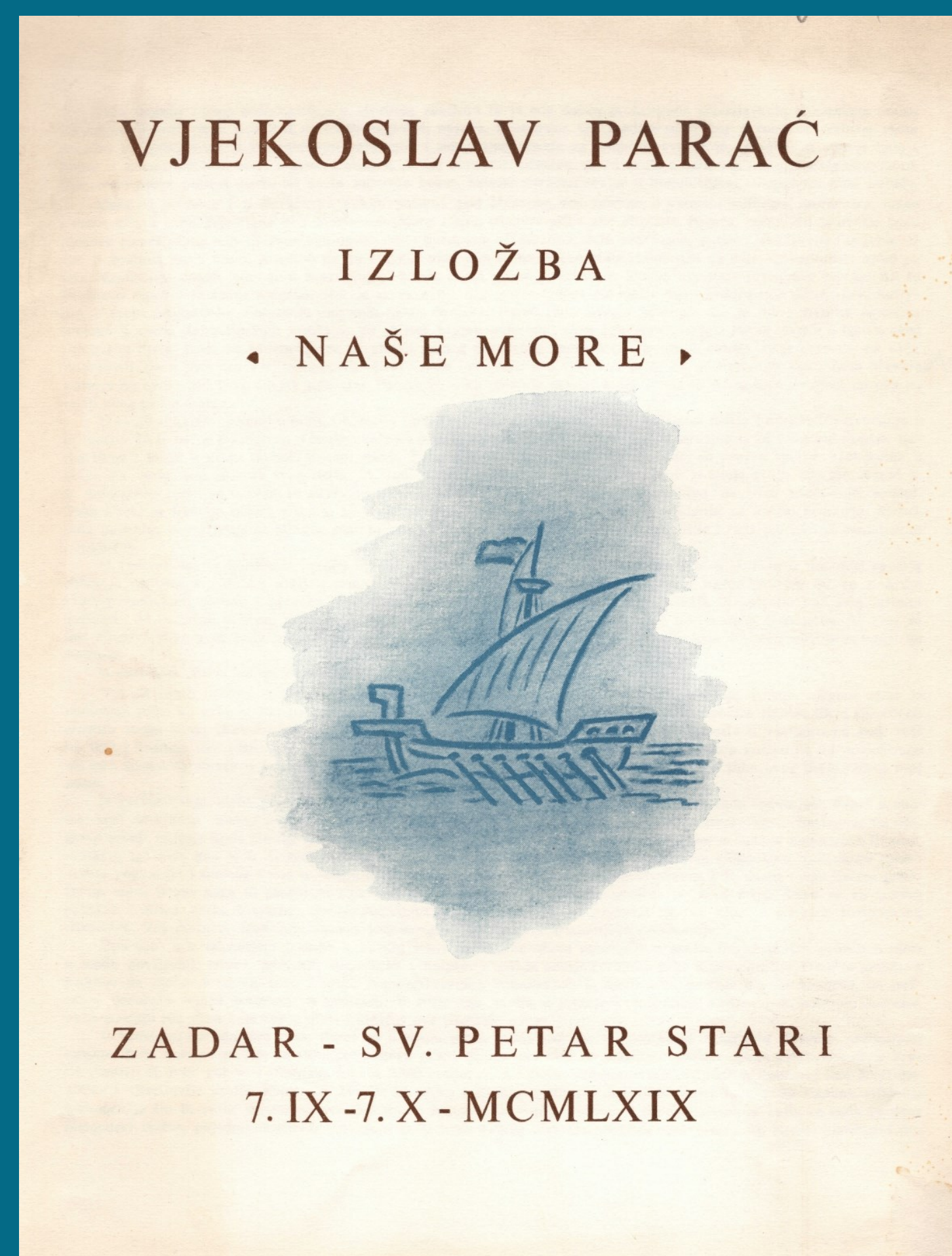
Društvo za proučavanje i unapređenje pomorstva Jugoslavije osnovano je nakon uspješne suradnje na tiskanju jubilarnog *Pomorskog zbornika* koji je izdan povodom 20 godina od osnutka Jugoslavenske ratne mornarice. Pomorski zbornik ima tri sveska, od kojih prva dva sadrže stručne i znanstvene članke o raznim aspektima pomorstva poput geografije, povijesti, gospodarstva, oceanografije, etnologije, lingvistike, umjetnosti, urbanizma i drugih područja. Treći svezak izdan je godinu kasnije te sadrži bibliografiju o pomorstvu i indeks. Na taj su način na jednom mjestu objavljena ukupna dotadašnja saznanja o pomorstvu u Jugoslaviji. Na zborniku je radilo 92 znanstvenika i znanstvenica iz različitih područja. Urednici su bili Grga Novak i Vjekoslav Maštrović, a izdavač je (u međuvremenu preimenovani) Institut za ekonomske i historijske nauke u Zadru. O značaju tog pothvata ovako piše Maštrović: „Ova je akcija bila prelomna u stavu prema našem pomorstvu u naučnom smislu. Danas se u mnogočemu drugačije gleda kod nas i kod inozemnih partnera kad je riječ o važnosti i ulozi našeg pomorstva kroz stoljeća a uspjelo se ukazati i na njegovo kompleksno i fundamentalno značenje ne samo za Primorje nego za cijelu zemlju. Aktivirali smo i obradu ove teme sa stanovišta raznih struka ... i time dokazali da je pomorstvo sastavni dio života našeg naroda u punom smislu.“ (Vjekoslav Maštrović, *Djelatnost Instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru u prvih 10 godina rada, Radovi Instituta JAZU u Zadru*, sv. XI.–XII., Zadar, 1965., 593–604.)

Vjekoslav Parać: »Brodovlje Petra Krešimira IV«

Društvo za proučavanje i unapređenje pomorstva Jugoslavije bilo je (su)organizator mnogih događanja, pa tako i proslave 900-godišnjice povelje hrvatskog kralja Petra Krešimira IV. izdane u Ninu 1069. godine, u kojoj se spominje „naše Dalmatinsko more“ (lat. *nostrum Dalmaticum mare*). Isprava se čuva u Državnom arhivu u Zadru, a njena reprodukcija i prijevod s latinskog izloženi su u Pomorskoj zbirci.

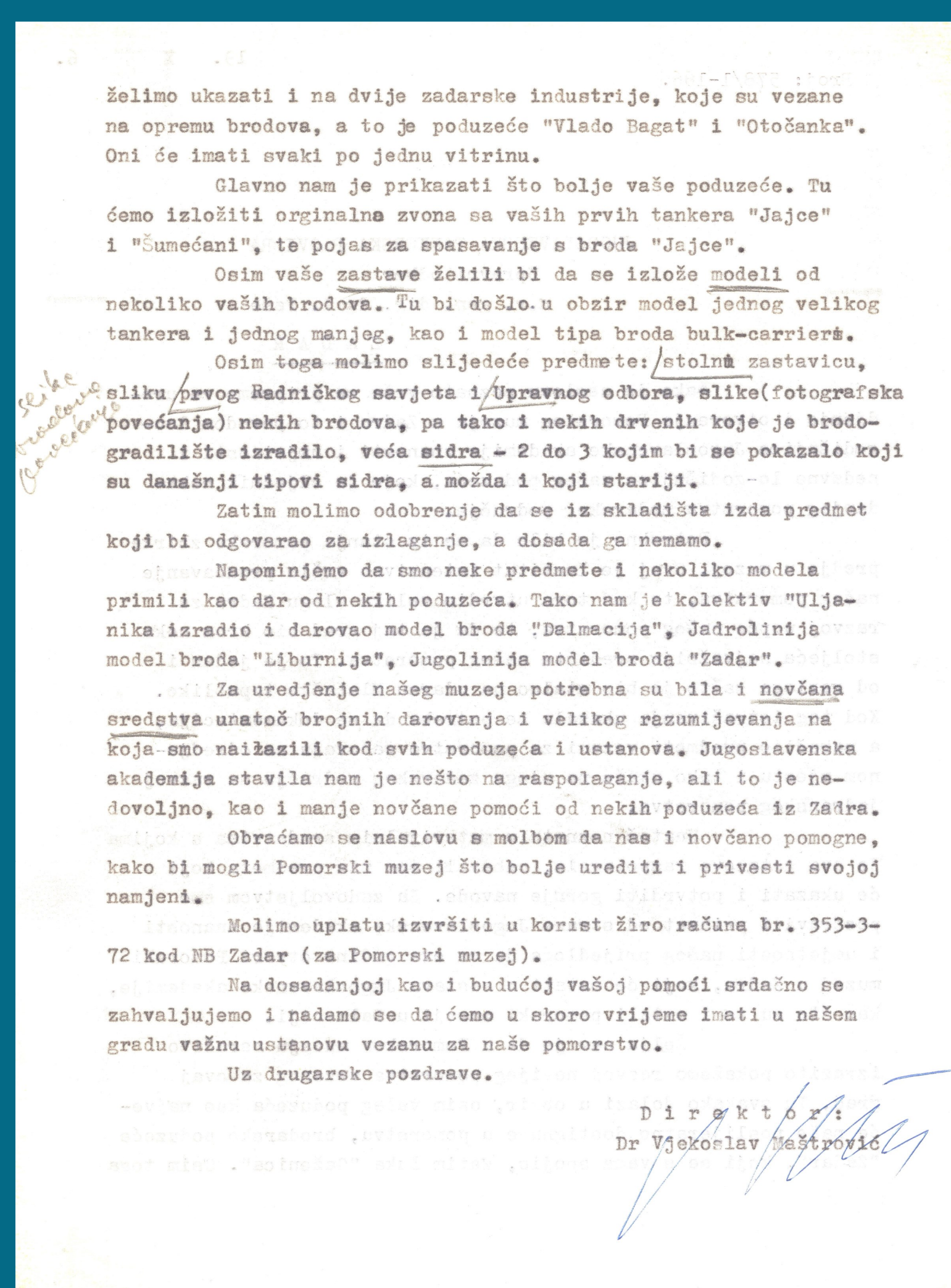
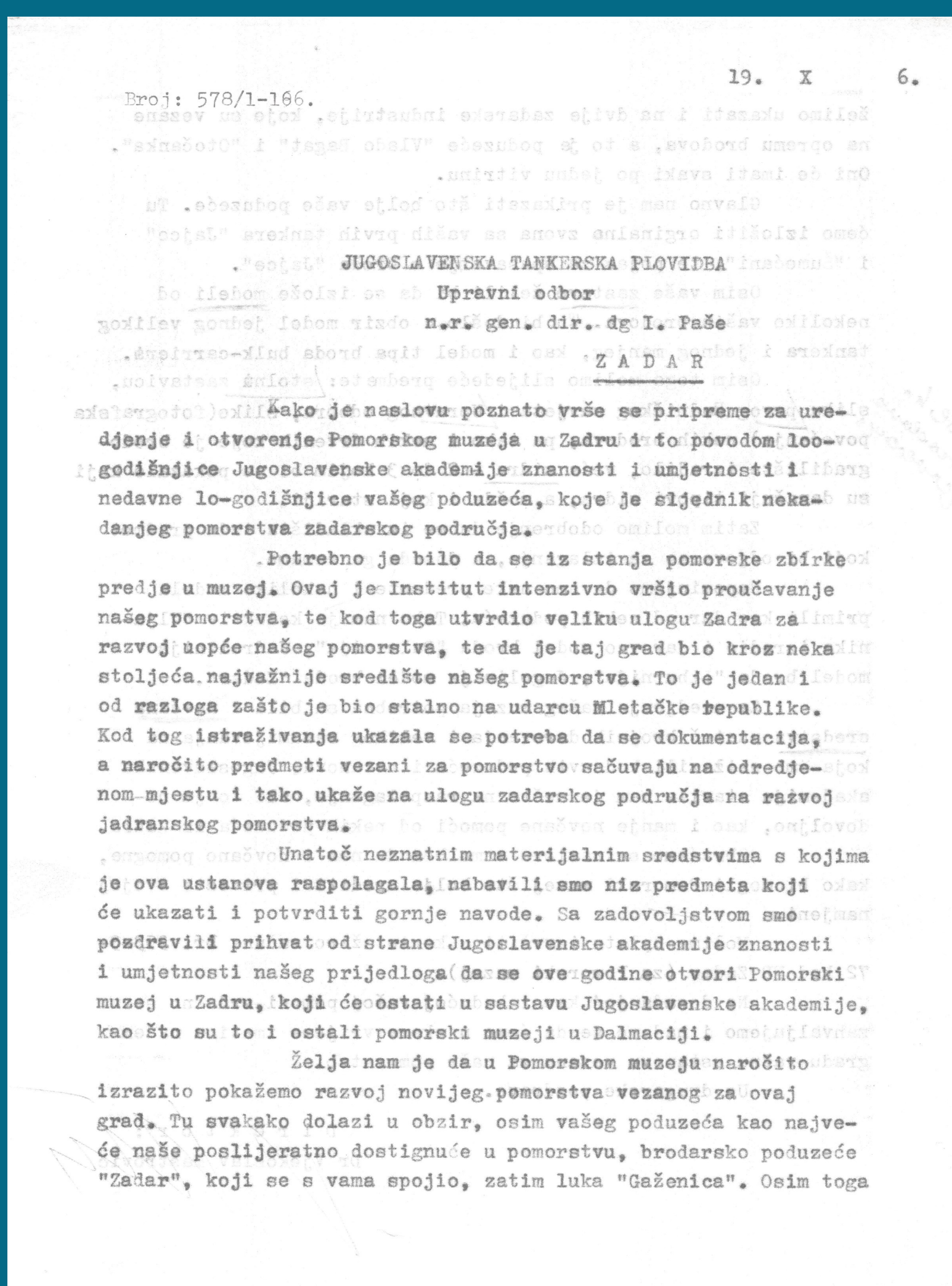
U sklopu obilježavanja obljetnice održana je izložba slika poznatog hrvatskog umjetnika Vjekoslava Paraća pod nazivom *Naše more*. Na izložbi je, uz ostalo bila i slika *Brodovlje Petra Krešimira IV.*

POMORSKA ZBIRKA

ZAJEDNO ZA MUZEJ— ZAJEDNIČKI MUZEJ

Suradnja je uspostavljena i s gospodarskim subjektima u Zadru i ostatku Jugoslavije jer se postavom, uz povijesni razvoj, željelo prikazati i suvremeno stanje u pomorstvu. To je posebno naglašeno i na savjetovanju sekcije pomorskih muzealaca na kojem jedan zaključak glasi da su se muzeji *previše orijentirali na proučavanje prošlosti, a moraju ubuduće registrirati svaki suvremeni događaj*. U ovom se zaključku ogleda potreba za stvaranjem muzeja/zbirke koji će biti aktualni i relevantni čimbenici u zajednici, a ne samo „sakupljači uspomena“, što je izazov s kojim se muzeji i baštinske zbirke susreću i danas.

Dopis *Jugoslavenskoj tankerskoj plovidbi* u kojem se ogleda politika sakupljanja građe za Pomorsku zbirku. Predmeti su sakupljeni i od tvornice konopa *Otočanka* te tvornice *Vlado Bagat*. Potonja je svojevremeno u javnosti bila poznata po proizvodnji šivaćih strojeva, no manje je znano da je osnovana 1950. godine s ciljem proizvodnje brodske opreme za Jugoslavensku narodnu armiju, odnosno ratnu mornaricu, iako se već nakon nekoliko godina preusmjerila na proizvodnju za civilne potrebe. U Pomorskoj zbirci izloženi su brodski instrumenti koje je proizvela tvornica *Bagat* kao rijetki spomen na njene začetke.

Predmeti su sakupljeni i od pomorskih poduzeća izvan Zadra. Posebno je bila izražena želja za prezentiranjem svih (većih) jugoslavenskih brodogradilišta i brodarskih poduzeća, od piranske *Splošne plovbe* preko pulskog *Uljanika*, riječke *Jadrolinije* i *Jugolinije* do trogirskog brodogradilišta *Jozo Lozovina—Mosor* i splitskog *Brodospasa*. Na taj je način zbirka dopunjena modelima, slikama i fotografijama brodova te brodom opremom. U dopisima je poduzećima sugerirano da, u slučaju nemogućnosti darovanja predmeta, pošalju barem svoju stolnu zastavicu kako bi ih se na taj način predstavilo.

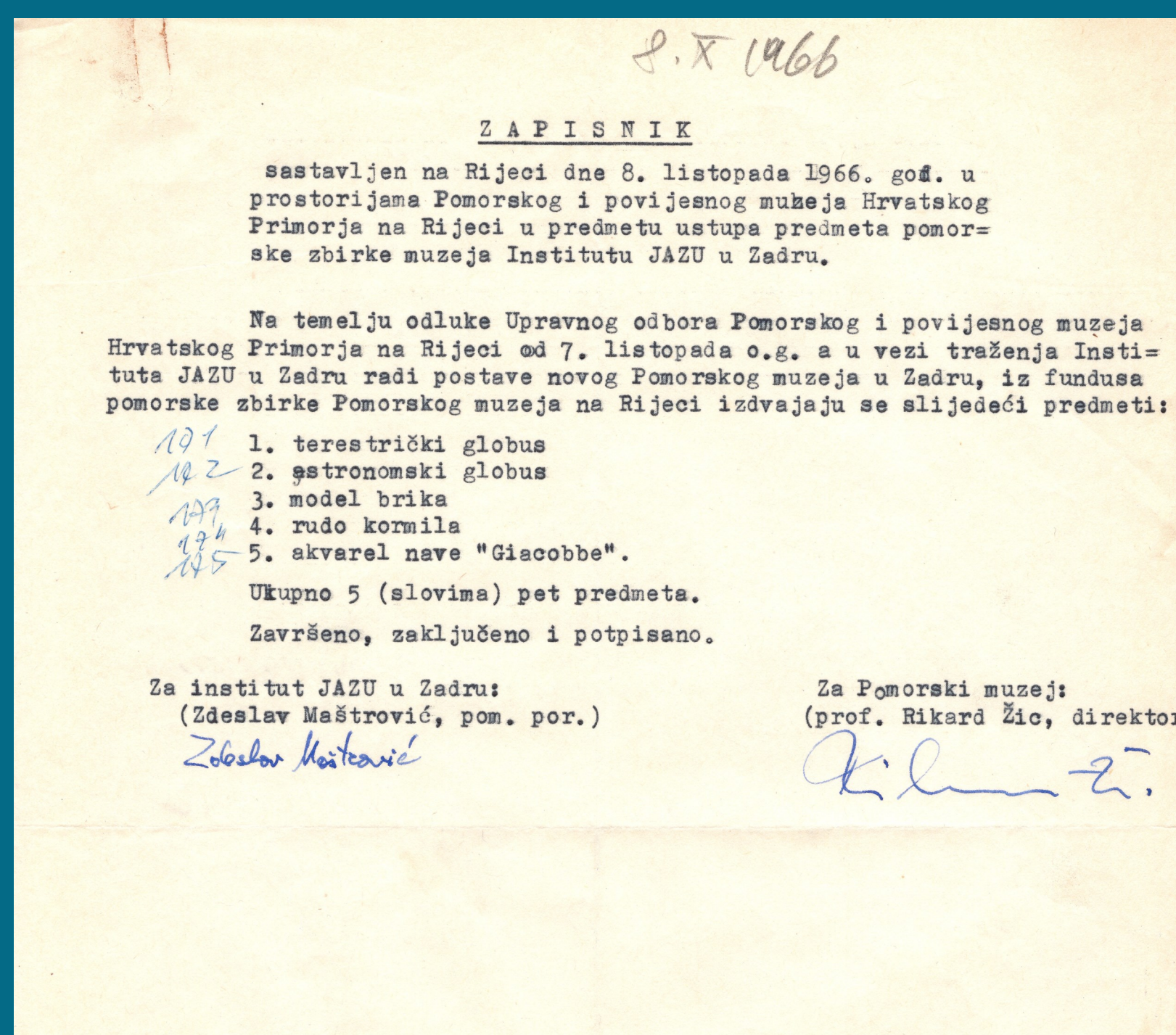
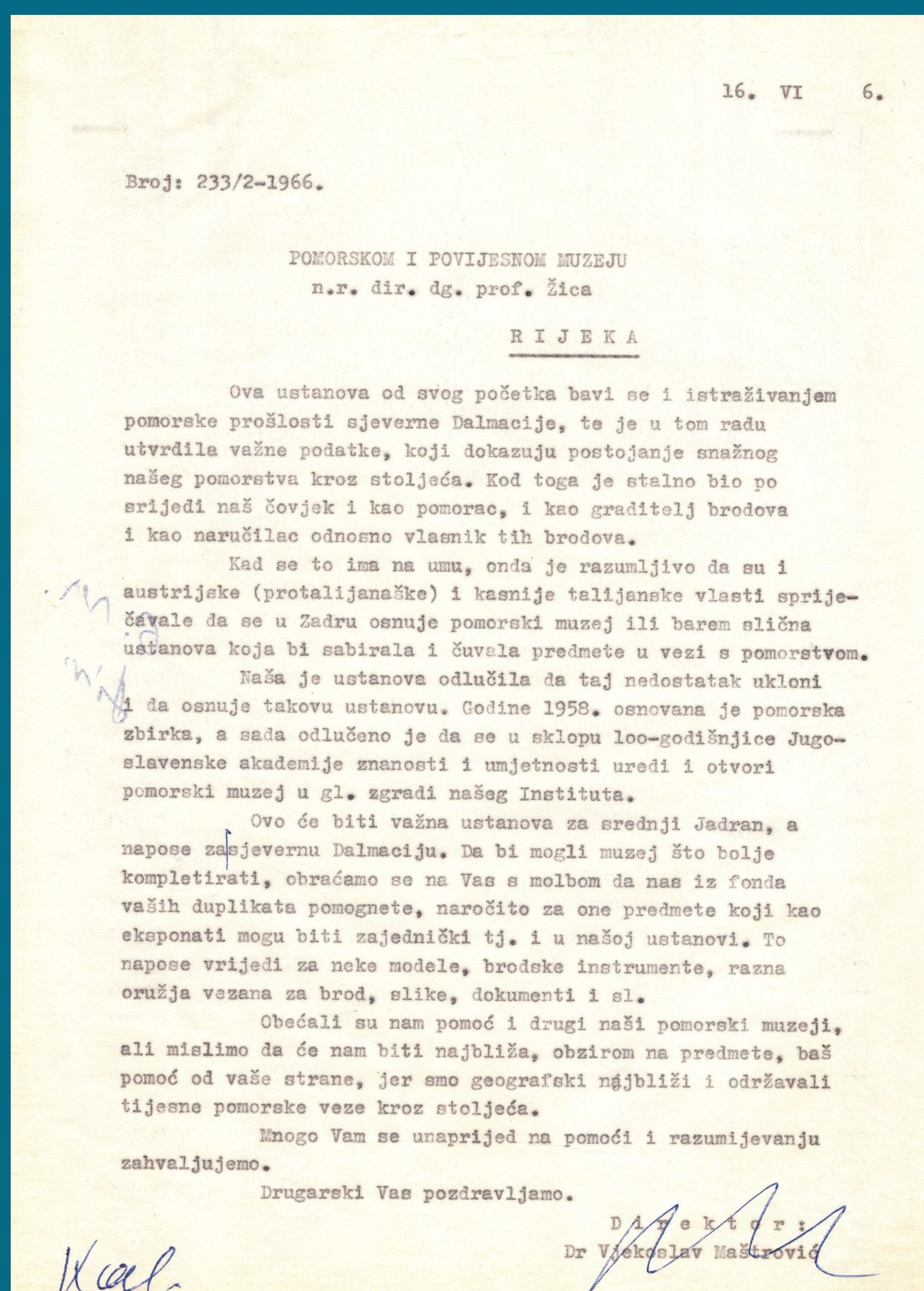
Prvi postav zbirke, dio posvećen brodogradnji i brodarstvu.

POMORSKA ZBIRKA

SLOŽNA BRAĆA ZBIRKU GRADE

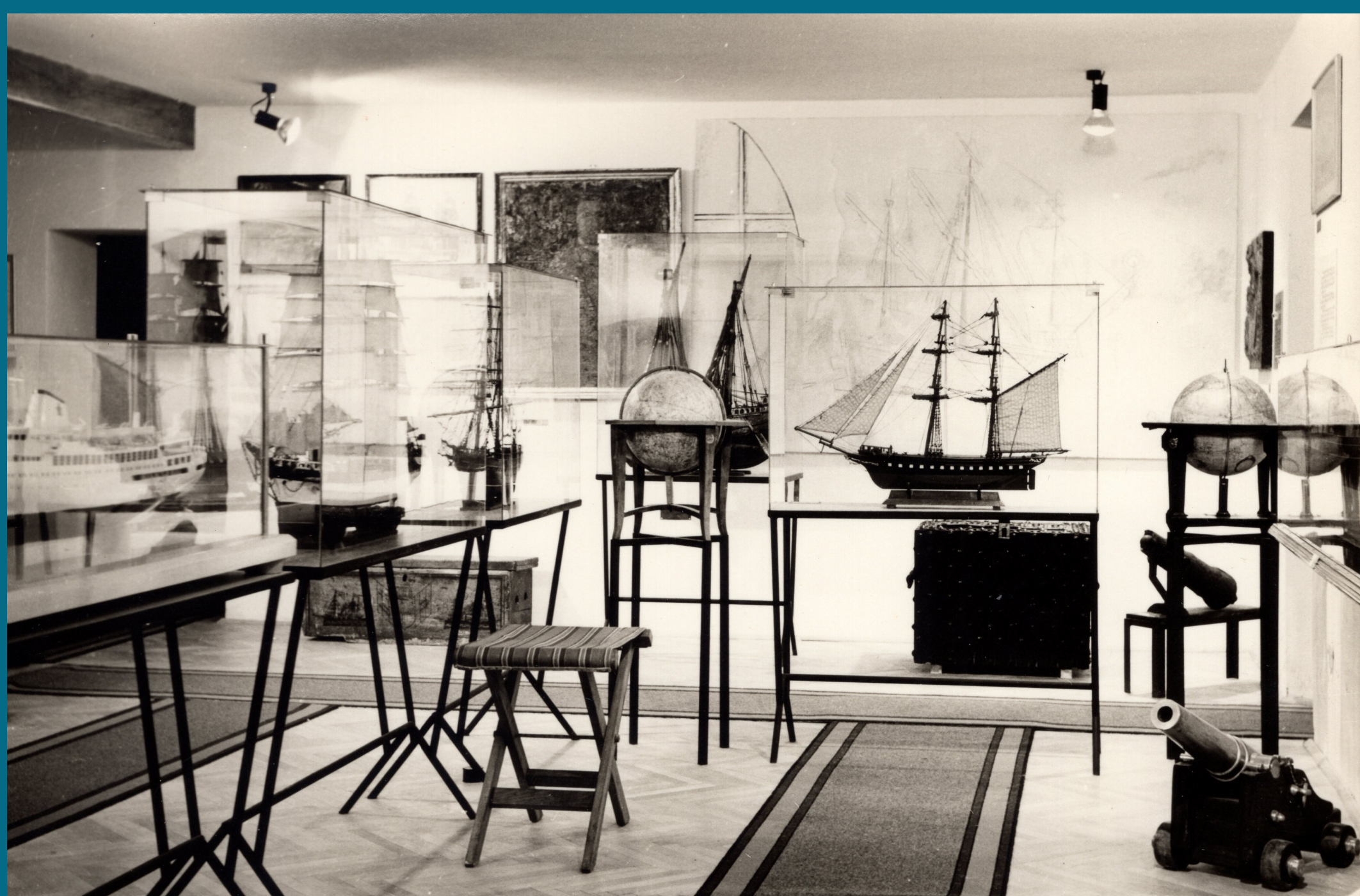
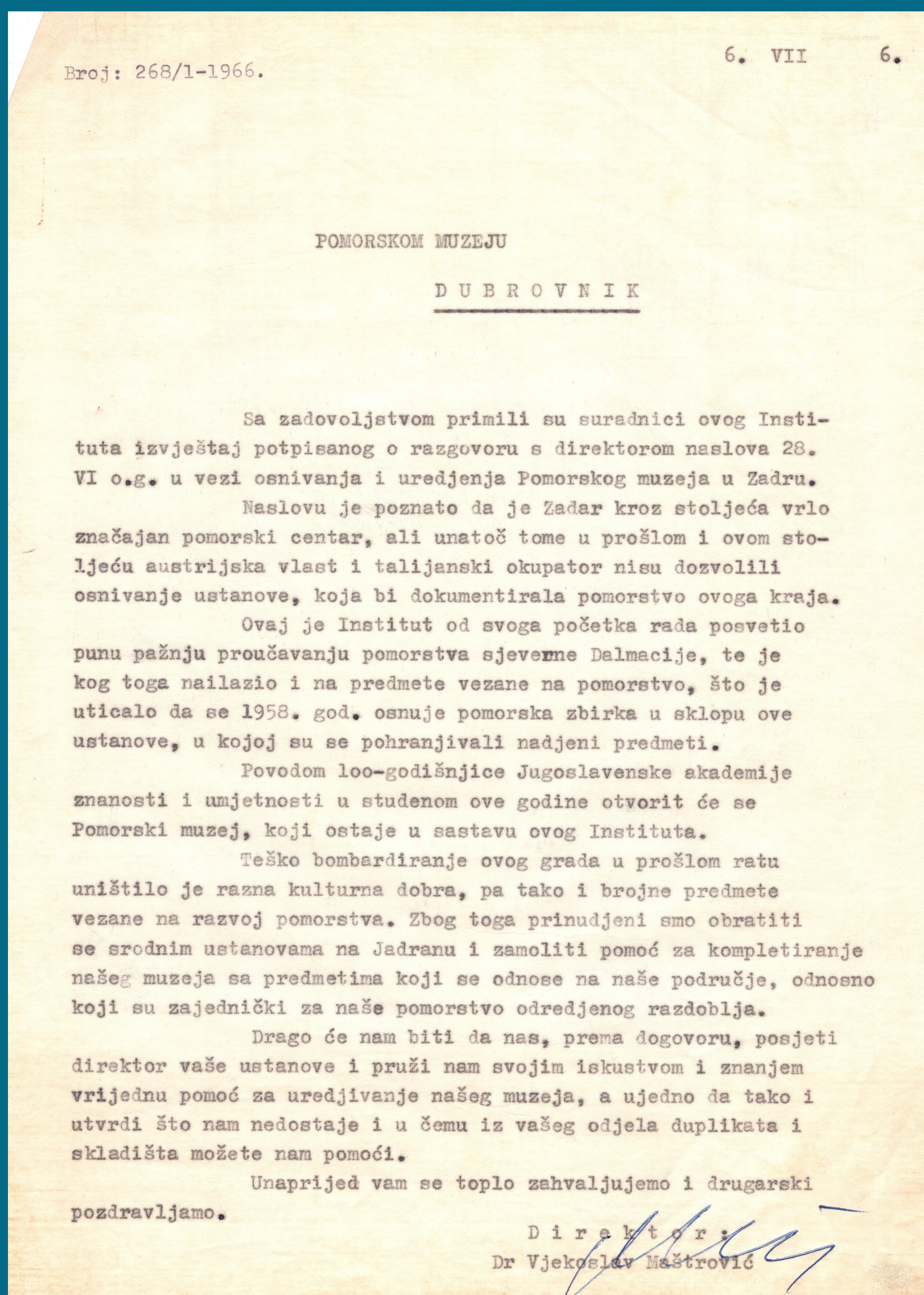
Stvaranjem temelja za pomorsku zbirku Vjekoslav Maštrović uključio se i u agilnu sekciju pomorskih muzealaca u kojoj su bili djelatnici drugih pomorskih muzeja i zbirki u Jugoslaviji kojih je tada, razumljivo, bilo manje nego danas. To su pomorski muzeji u Splitu, Dubrovniku, Rijeci, Orebiću, Malom Lošinj, Kotoru i Piranu. Predsjednik sekcije je bio Radojica F. Barbalić, pomorski povjesničar koji u to vrijeme nije bio muzejski djelatnik, ali je usko surađivao s muzejima na stvaranju pomorskih zbirki. Ta je sekcija, uz Društvo za proučavanje i unapređenje pomorstva Jugoslavije, pružila veliku podršku zadarskoj pomorskoj zbirci, no treba naglasiti da je pomoć bila uzajamna. Dok je sa zadarske strane pružana prvenstveno stručna i znanstvena pomoć, Pomorska zbirka u Zadru je zahvaljujući toj suradnji uvećala svoju zbirku. Naime, muzeji su međusobnom razmjenom dopunjavali zbirke onim predmetima nisu lokalno specifični, poput brodske opreme i navigacijskih instrumenata.

Sekcija pomorskih muzealaca je od sredine 50-ih do sredine 60-ih redovno održavala savjetovanja čiji je cilj, među ostalim, bilo pružanje pomoći pri osnivanju novih pomorskih muzeja i zbirki. Stoga je od 1958. godine na njima sudjelovao i Vjekoslav Maštrović.

Dopis Pomorskom i povijesnom muzeju Rijeka s molbom za darovanjem predmeta i zapisnik o primopredaji predmeta.

Dopis Pomorskom muzeju u Dubrovniku

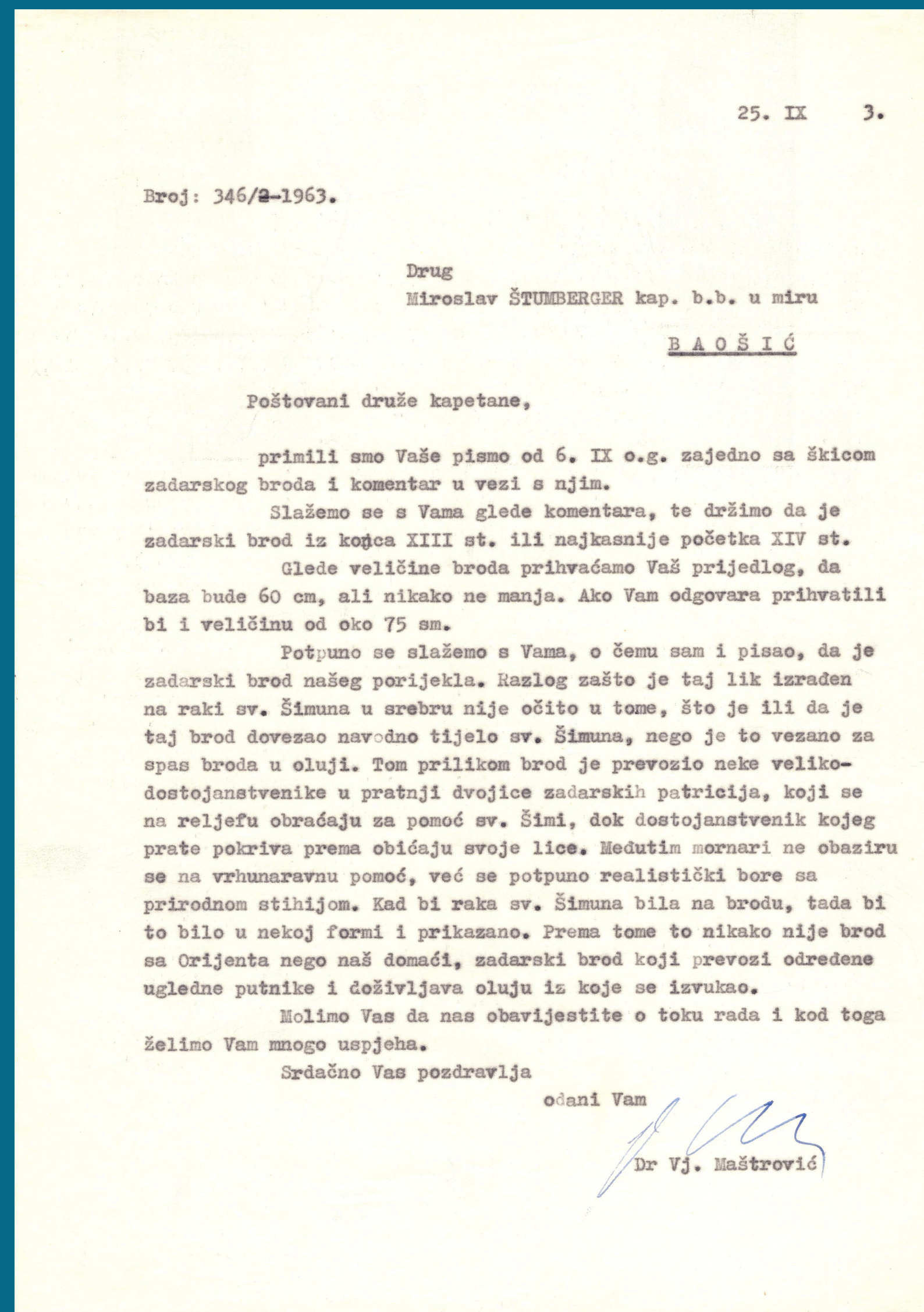
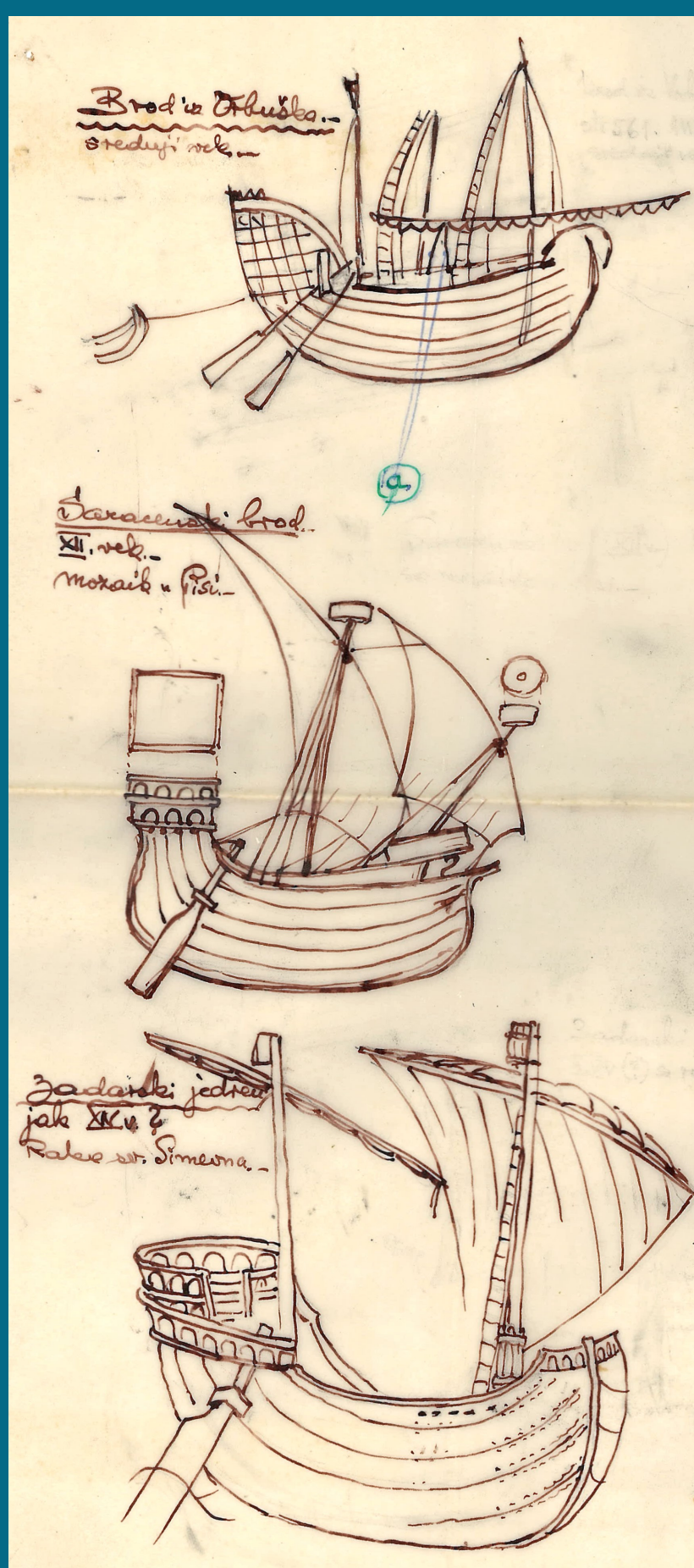

Prvi postav zbirke

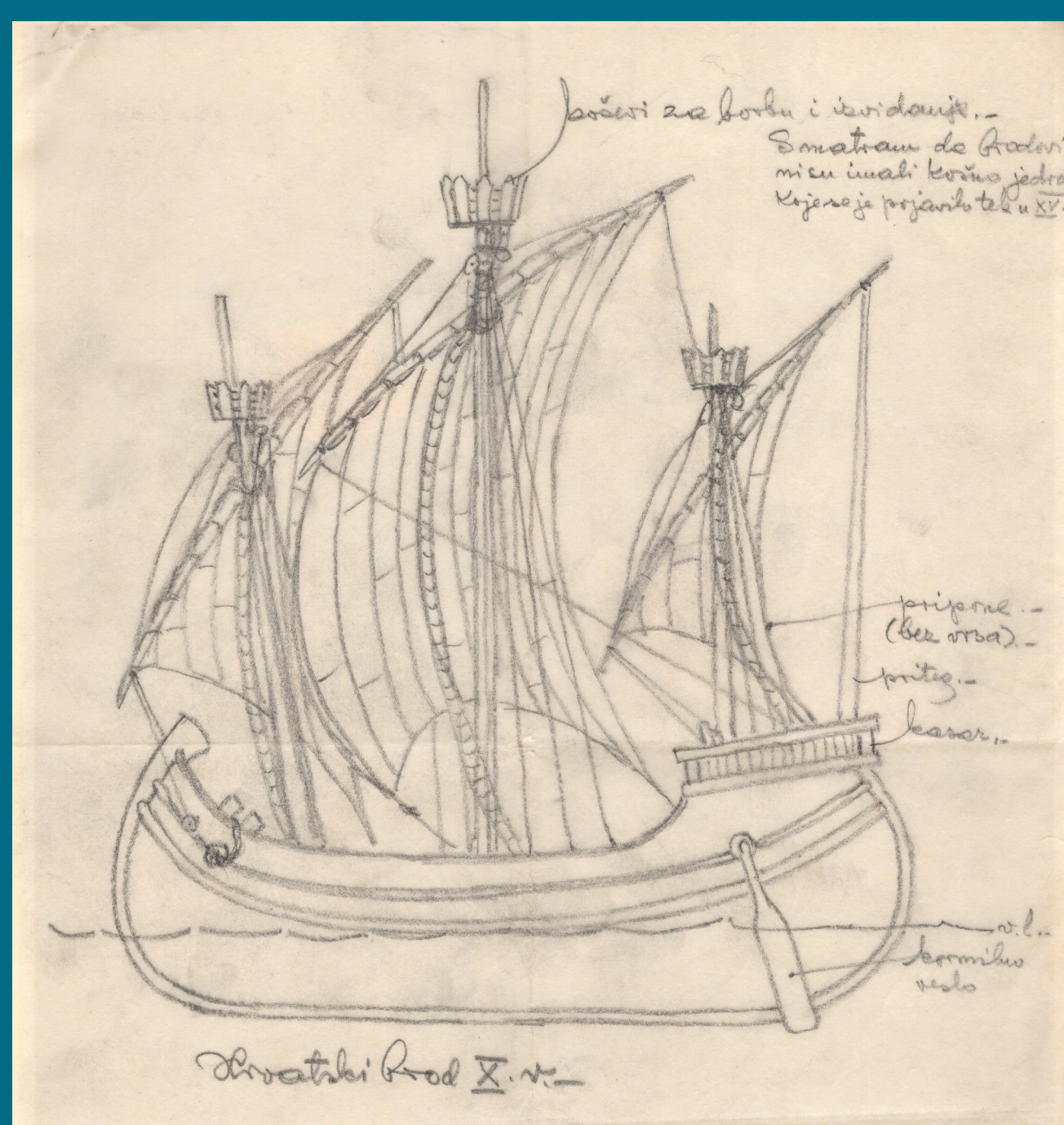
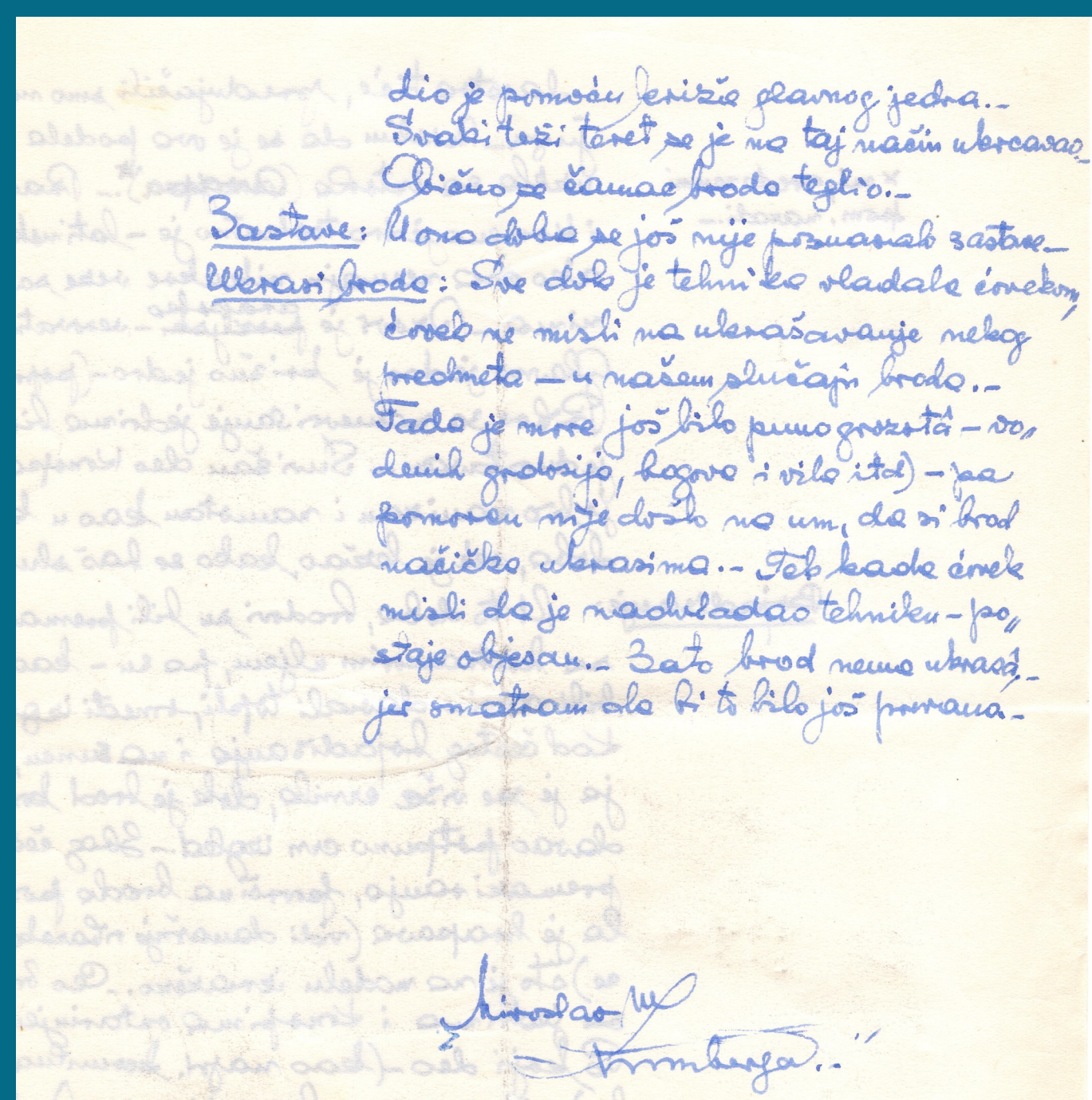
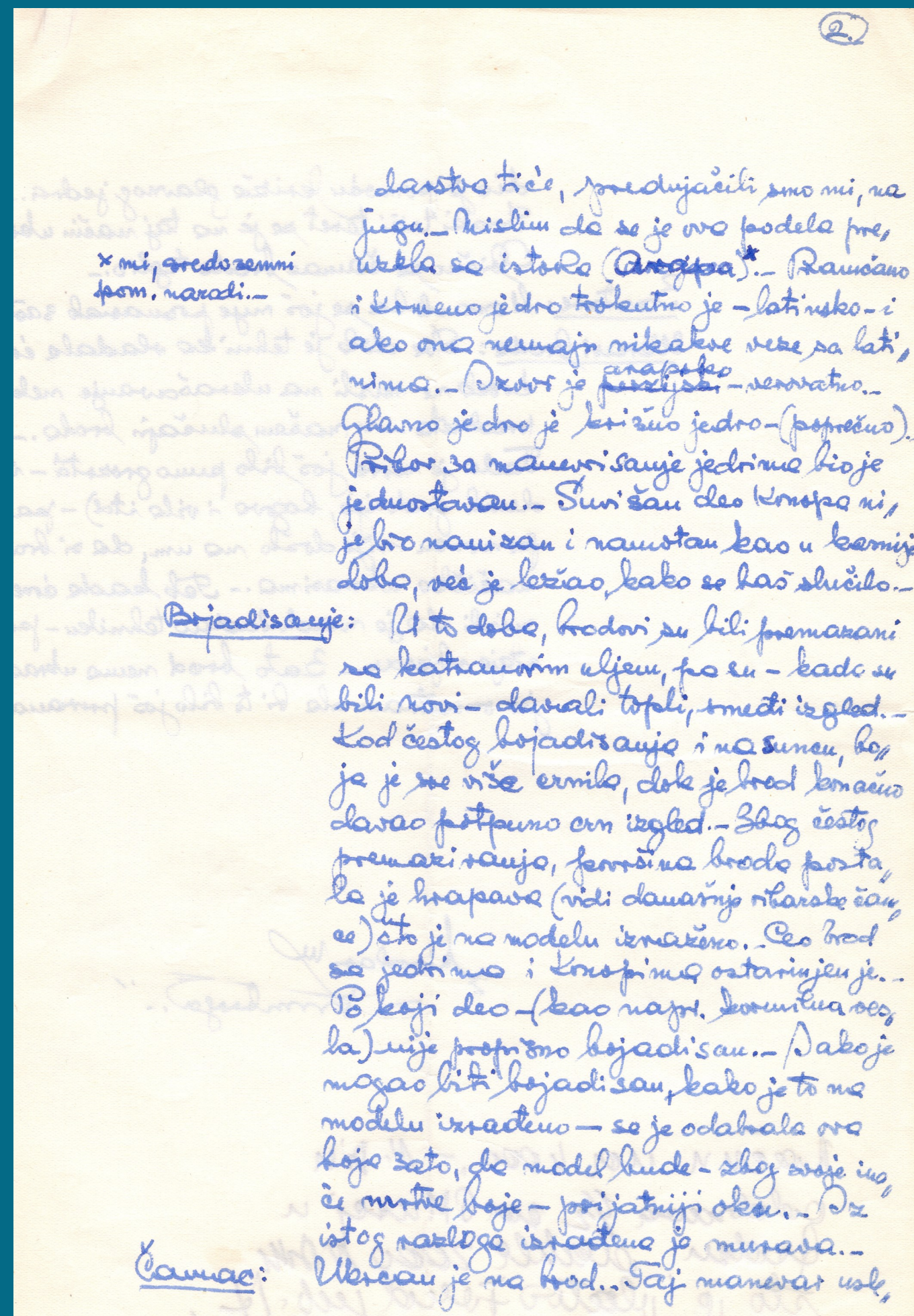
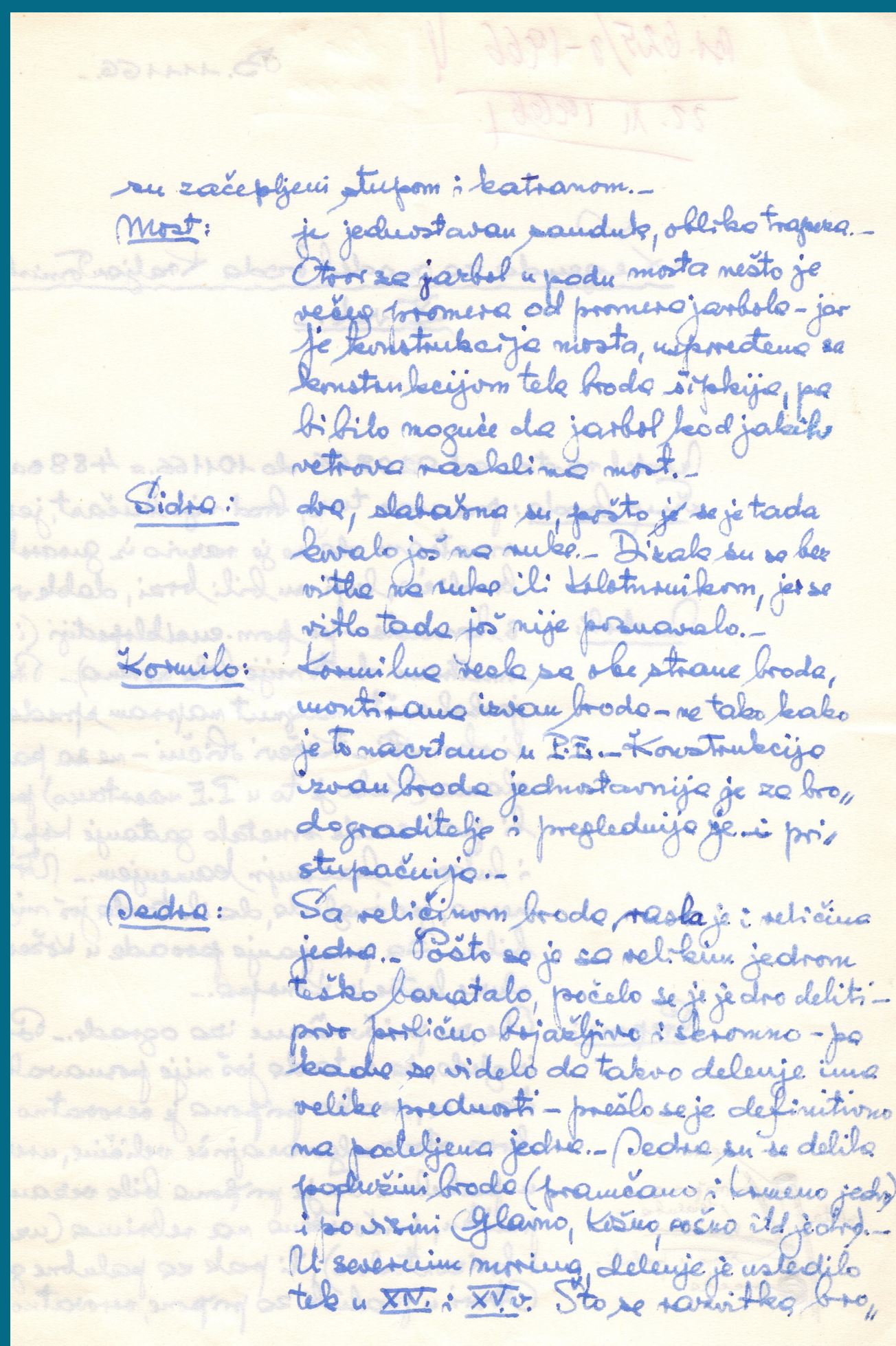
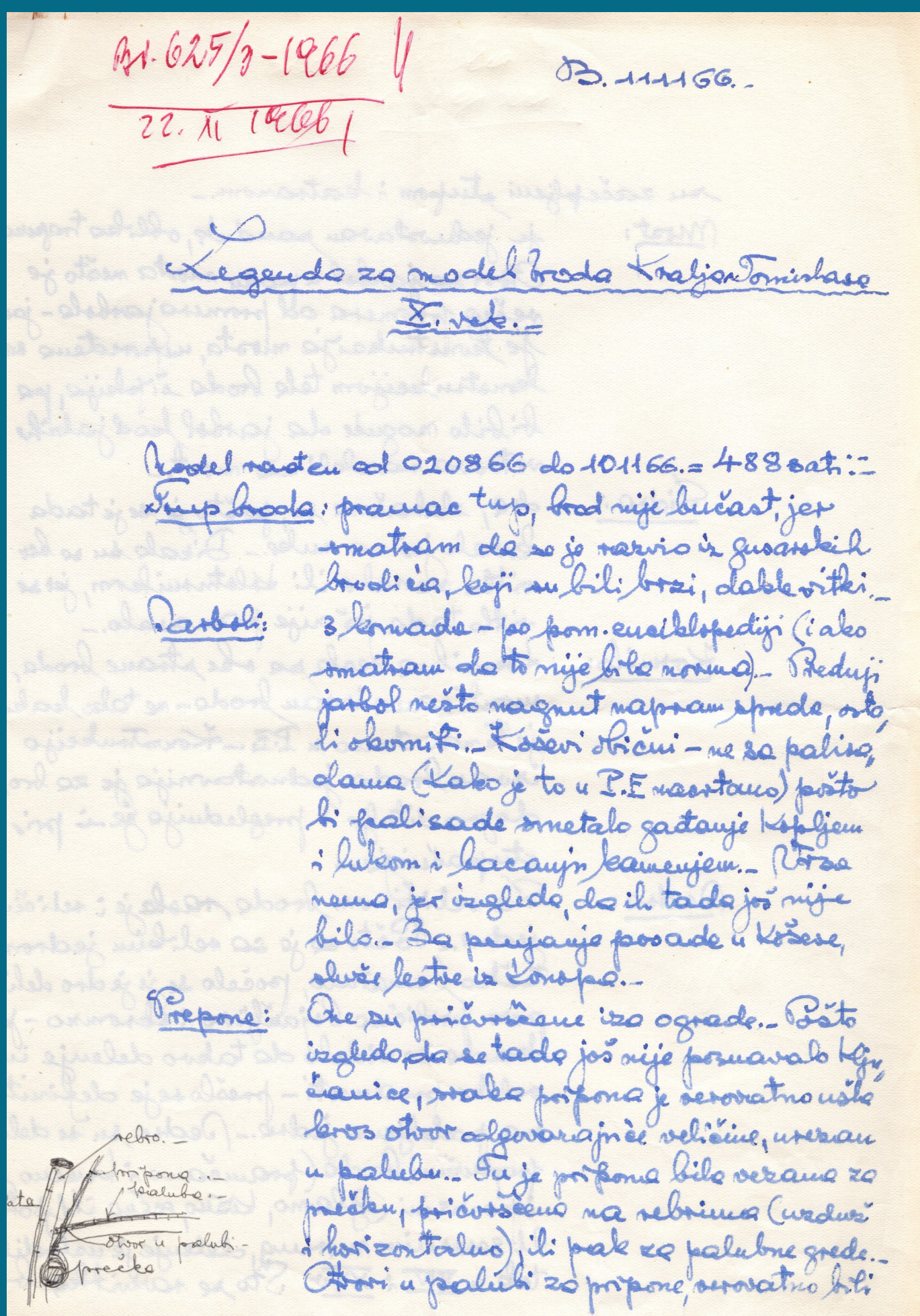
POMORSKA ZBIRKA

KAKO SE (G)RADILA ZBIRKA

Za potrebe Pomorske zbirke izrađene su reprodukcije, kopije i odljevi kako bi se što vjernije dočarao razvoj pomorstva na ovome području. Fotografske reprodukcije izradio je poznati zadarski fotograf Ante Brkan, a kopije slika i crteža izradili su djelatnici Restauratorske radionice pri Institutu/Zavodu Mario Kotlar i Ivan Tomljanović. Međutim, za izradu odljeva i modela jedrenjaka angažirani su stručnjaci iz drugih sredina pa je tako za izradu srednjovjekovnih jedrenjaka angažiran Miroslav Štumberger iz Baošića u Boki kotorskoj.

Dio prepiske i crteži autora M. Štumbergera za izradu modela zadarskog jedrenjaka iz 13. stoljeća prema prikazu na škrinji sv. Šime u Zadru. Model je izložen u Pomorskoj zbirci.

Crtež i tehnički podaci za izradu modela starohrvatskog jedrenjaka iz 10. stoljeća, autora M. Štumbergera, izloženog u Pomorskoj zbirci.